

som en Samfundsopgave at støtte Udenrigsministeriets Arbejde paa i Udlandet at udvide Markedet for Afsætningen af deres Produkter og vinde nye Felter for Udnyttelsen af deres Dygtighed og Kapital.“ Og dette Motiv, som her er citeret af „Forestillingen“, gaar igen gennem den hele; det er saa skarpt fremsat i disse allerførste Bemærkninger, at jeg ikke behøver at citere mere. Denne Forestilling førte til Nedsættelse af Kommissionen af 1906 og den igen til Loven af 1908, som betød en Udvikling af Udenrigsministeriet, men ikke tilstrækkelig hverken i Omfang eller i indre Værdi i Forhold til de Opgaver, som Krigen og Tiden efter denne stillede Udenrigsministeriet.

Jeg skal ikke nægte, at den Reform, som den Gang blev foretaget, havde noget forud for den, som blev foretaget efter Betænkningen af 1921, dette nemlig, at den foretog den naturlige Samling af alle de økonomiske Opgaver i eet Departement, det handelspolitiske Departement. Det var en bedre Ordning end den, der kom frem gennem Betænkningen af 1921. Men dernæst var der jo paa den anden Side det, at Reformen af 1908 maatte undvære et saa udviklingsdygtigt Organ som Oplysningsbureauet for Erhvervene, og at den maatte undvære Bindeledet mellem dette og Erhvervenes Organisationer, Erhvervsraadet.

Betænkningen, som afgaves 1921, var der arbejdet paa fra 12. September 1919, da Kommissionen blev nedsat. Allerede under Kommissionens arbejde og ikke mindst lige ved dets Begyndelse var det klart, at der her gjorde sig to hinanden modsatte Strømninger gældende, en Strømning, som jeg vil kalde en *diplomatisk-bureaukratisk*, der udgik fra Udenrigsministeriet, og en anden Strømning, som jeg vil kalde en *økonomisk-praktisk*, der udgik fra Kommissionens civile Medlemmer. Kampen mellem disse to blev straks optaget i Kommissionen og blev ret hurtigt afgjort til Gunst for den økonomisk-praktiske Retning. Denne Kamp kom i alt væsentligt, om ikke paa alle Punkter fuldt ud, til at præge Betænkningen af 28. Januar 1921 og Loven af 6. Maj s. A., som fulgte paa. Men denne Kamp er staaende den Dag i Dag i Udenrigsministeriet, thi eet er naturligvis en Lov, og en helt anden Ting er Gennemførelsen af denne Lov, den sker ved Hjælp af Embedsmændene, og Embedsmændene vælger ikke vi.

Nu maa jeg meget bede bemærket, at jeg med disse Udtalelser ikke ønsker at sige noget ondt om Udenrigsministeriets

Embedsmænd. Jeg har haft Lejlighed til at se, med hvilken Flid de arbejder derovre, og det glædede mig at høre det fremhævet ogsaa af den ærede socialdemokratiske Ordfører (Hans Nielsen). Nærmere kender jeg ingen andre end Direktøren. Det er en Mand, jeg sætter overordentlig højt og har megen personlig Sympati for, og det gør mig oprigtig ondt, at jeg ved Omtalen af disse Ting skal være i Modsetning til ham, men den Overbevisning, jeg taler ud fra, er alt for grundfæstet og alt for underbygget til, at jeg her, hvor vi taler om en Sag, der rækker langt ud over det personliges Betydning, kan tage Hensyn dertil.

Jeg siger altsaa, at der var to Strømninger, som har været i Kamp med hinanden fra den første Begyndelse af og til den Dag i Dag, den diplomatisk-bureaukratiske og den økonomisk-praktiske. Den førstnævnte fik vi Bugt med, i væsentlig Grad i hvert Tilfælde, i selve Betænkningen, men vi har ikke faaet Bugt med den i Ministeriet.

Jeg ønsker at underbygge, hvad jeg her siger. Jeg vil paavise, hvorledes denne Modsetning gjorde sig gældende lige straks ved Arbejdets Begyndelse i Kommissionen. Vi fik nemlig forelagt en Betænkning af Udenrigsministeriet, som det var Meningen, vi allerhelst skulde tage, som den var. Jeg husker, at da den blev forelagt, og da jeg havde læst den, udtalte jeg i Kommissionen, at den mindede mig i høj Grad om litterære Arbejder af den Slags Forfattere, man kalder Teaterskræddere, d. v. s. Forfattere, som Teaterdirektører kan komme hen til med deres Personliste og sige: Vi har de og de Skuespillere, han der spiller godt den Slags Komædie, og han der spiller godt en anden Slags Komædie, nu vil vi gerne have en Tragedie, Komædie eller Farce, eller hvad det skal være. Saa bestiller han saadan en og faar den. — Der var nemlig ingen som helst ledende økonomisk Tanke i hele denne Betænkning. Den var et fortræffeligt Sliderarbejde, som var gjort under Hensyn til det personlige, den Udvidelse, man ønskede, og anden Tanke var der ikke i den. Naa, det blev heller ikke den, som blev afgørende.

Man kunde spørge: Hvor er denne Tradition egentlig kommet fra, som det er saa ganske overordentlig svært for Udenrigsministeriet at komme af med? Ja, den er kommet dels fra Tider, der saa anderledes ud end vore, men dels ogsaa fra en enkelt betydelig, meget fremragende Personlighed, som vistnok i langt over en Men-